

בס"ד

אלול התשפ"ו
מפטיר **רַבִּי עֲקֵרָה** (ישעיה נד)

פרשת פי תצא

עלון חידושי תורה ופרפראות על **פרשת השבוע** בענייני דיומא ממפרשי ומדרשי חז"ל
בפרשת **פי תצא** 110 פסוקים = **ומל לבב**
ומל י-הוה א-להיך את לבבך ואת לבב זרעך (דברים ל ו) ר"ת **אלול**.
בפרשת **פי תצא** 74 מצוות, מתוכן 27 מצוות עשה ו-47 מצוות לא תעשה. (ספר החינוך)

ידוע בשם הזוה"ק **'ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים'** (כא יג) הוא מרמז לחודש אלול שהוא חודש של תשובה. הנה אנו אומרים במוצ"ש בפסוקים של **ויתן לך - אז תשמח בתולה במחול, ובחרים וזקנים יחדו** (ירמיהו לא יב), ומזל בתולה הוא חודש אלול, ומרמזו דיגיע מחילת חטא ועון בחודש זה, וחודש זה הוא המובחר לתשובה, וכן רמזו (ברכות סא). 'אחורי ארי ולא אחורי אשה' היינו 'אחורי ארי' שהוא מזל חודש אב, אז הזמן לתשובה ולא 'אחורי אשה' היינו דאחרי חודש אלול כבר לעבר זמן התשובה, וכן הביא בספר 'לחמי תודה' בשם אביו בעל 'ההפלאה' זצ"ל, רמז נאה, **'נותנין לבתולה שנים עשר חדש'** (משנה כתובות ה ב) דבחודש אלול שמזלו בתולה כלול הכח של כל י"ב חודש, והוא מסוגל לתשובה, ועוד כתבו לרמז **'שובו בנים שובבים - חוץ מאחר'** (חגיגה טו.), היינו שתהיה התשובה באותו איש שחטא, אבל אם איש צעיר לימים חטא והשב הוא איש אשר שיבה זרקה בו, נמצא איש אחר עושה תשובה, לא אותו איש שחטא, וז"ל **'שובו בנים שובבים - חוץ מאחר'**, דלא יהיה אחר השב אלא רק אותו שחטא, וזה מה שיש לרמז כאן, **אז תשמח בתולה במחול** היינו בתשובה בחודש אלול אשר היא מרמזת חוץ מאחר, היינו שישבו לא רק הזקנים שתש כוחם אלא גם הבחורים, ושניהם יחד ישובו אל ה' בתשובה נכונה, ואז יגיע להם **ששון ושמחה** וגם **ונסו יגון ואנחה**, ותשובה זו היא תשובה מאהבה שזדונו נעשים לו כזכויות וכמו שיתחפץ מן העבירה למצוה, כן יתחפץ האב"ל עצמו לששון, ומיגונם יגיע להם נחמה וזהו שאמר **והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם**. (לחם רב על סידור התפילה)

הישאג אריה פיער וטרף אין לו (עמוס ג ד) **אריה** הוא ראשי תיבות, אלול ראש השנה יום הכפורים הושענה רבה. רצה לומר אם יצעק איש באלו הימים תהיה כל מגמתו על העיר, דהיינו בית המקדש שנקרא **יער** על כי **טרף אין לו**, שאין מקריבין קרבנות בעוונותינו הרבים, **והחי יתן אל לבו** (קהלת ו) כי ביום הכסה יעמד למשפט לפני שופט כל הארץ, מלך איום ונורא מאד, וספרי חיים וספרי מתים לפניו הם פתוחים, ויחד חרדה גדולה, ואל יזוז מלבם חרדת רבי יוחנן בן זכאי (ברכות כח.), כשחלה נכנסו תלמידיו לבקרו פיון שראה אותם התחיל לבכות אמר להם **שיש לפני שני דרכים, אחת של גן עדן ואחת של גיהנם, ואיני יודע באיזו מוליכים אותי, ולא אגבך? וישא ביום ההוא קל וחומר בעצמו על אחת כמה וכמה עד אין חקר**. (פלא יועץ סי)

פי תהיין לאיש שתי נשים ואחת אהובה והאחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכור לשנואה. (כא טו)
שאלה – מה הטעם דכתיב **האחת והאחת בה' הידיעה**. ואולי כתיב וְהָיָה לְשׁוֹן שְׂמֵחָהּ וְלֹא יִהְיֶה שְׂוֹן צַעַר. וכן אמאי כתיב **בכר** בכתוב חסר ו'. ואמאי כתיב **לשנואה** עם י' ולא כתיב לשנואה.

תשובה – האי דכתיב **האחת והאחת אהובה והאחת שנואה** בא ללמדנו דמיירי שלא נשאן בבית אחת. אלא ראשונה נשאה יחידה ואח"כ גם שניה בפני עצמה. ומאי נפק"מ? דהא כתיב **פי הוא ראשית אנו** שהוא זרע הראשון שיצא מכחו. והיה סלקא דעתך אם וולד אחד היה בעיבור תחלה והשני תחלה בלידה שנולד לשבעה או למקוטעין. מי שנתעבר תחלה הוא הבכור **פי הוא ראשית אנו**. משום הכי מיירי קרא בזה האופן שנשא ראשונה בפני עצמה והיתה לבדה וא"כ מסתמא נתעברה תחלה. ומכל מקום **והיה הבן הבכור לשנואה** משום שנולד השני תחלה. אין **והיה אלא לשון שמוחה** – לכך מבשרך הכתוב בשורה טובה שיגרשנה ולא תוליד לו בן סורר ומורה. היכא דכתיב **בכר** חסר אינו בכור אלא לאמן ולא לאביו או להיפך או בכור לזכרים ולא לנקבות או ללידה ולא לעיבור. וכאן כתיב חסר דמיירי בכור ללידה ולא לעיבור אפילו הכי מגיע לו פי שנים. כתיב **לשנואה** ולא כתב לשנואה – **לשנואה** משמע שאינה מצד עצמה אלא הראשונה השנייה על בעלה משום שבאה בגולה משם הכי בא עונשה **והיה הבן הבכור לה**. (העמק דבר, טעמא דקרא)
לשנואה אותיות **לי שנואה**, כלומר המקום ב"ה אומר שהיא שנואה בעיניו ושנואים מעשיה. (פענח רוא)

פי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אותו ולא ישמע אליהם. (כא יח)
בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, וקמה נכתב? **דרוש וקבל שחר**. (סנהדרין עא)
שאלה – מדוע אם כן לא נכתבו עוד עשרות דינים והלכות למטרה זו של דרוש וקבל שחר? גם יש לתמוה הלא חובתנו ללמוד תורה גם שלא על מנת לקבל פרס (משנה אבות א ג), ואילו כאן אמרו 'וקבל שחר'.

תשובה – שנינו שבאותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא למשה לכתב את פרשת בן סורר ומורה. אמר לו משה, רבון העולם, תעזב את זה, יש אב שיעשה כך לבנו? אמר לו כתב וקבל שחר, דרוש המקרא ותמצא את רמזי הדברים. באותה שעה רמז הקב"ה לשר התורה של מעלה יופיא"ל, אמר למשה: **אני דרשתי אדרוש לך פסוק זה. פתוב פי יהיה לאיש** – זה הקדוש ברוך הוא, שפתוב (שמות טו) י-הוה איש מלחמה. **בן** – זה ישראל. **סורר ומורה** – שפתוב (הושע ד) פי כפרה סררה סר ישראל. **איננו שמע בקול אביו ובקול אמו** – זה הקדוש ברוך הוא וכןסת ישראל. **ויסרו אותו**, שפתוב (מלכים ב יז) ויעד י-הוה בישראל וביהודה ליד כל גביאי כל חנה וגו'. **ולא שמע אליהם**, שפתוב ולא ישמעו אל ה' וגו'. **ותפשיו בו אביו ואמו** – בדעת אחת, בהסכמה אחת. וכו'. (זוהר ח"ג קצז) הרי לנו כי פרשה זו נכתבה מעיקרה כדי לדרוש ממנה מוסר לישראל, למול טענת ההבל של יצה"ר המפתה את האדם כי הקב"ה יוותר לנו על חטאינו שהרי **בנים אהב לי-הנה א-להיכם**, ואין האב מכלה את בניו מן העולם. לכך נכתבה פרשה זו להראות לנו שתיתכן מציאות כזאת אשר ע"פ דברי שני הורי הנער סוקלים בית הדין את הבן הסורר. וזהו **דרוש** תדרוש דברי המוסר, לגרום לאחרים שיעשו תשובה, וקבל שחר 'המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו בזכות מצוות התשובה שזיכית את ישראל'. (כן יהוידע – סנהדרין עא).
מפני מה הוצרכה תורה להודיע ולכתוב מה שלא היה ומה שאין עניינו נוהג בדרך העולם, אבל זה היה מחכמת התורה ללמד דעת את העם בגודל חיוב אהבת הש"י, שהרי אין לך אהבה חזקה בעולם כאהבת האב והאם לבן, וכיון שהבן עובר על מצות השם יתעלה, וזה דרכו כסל לו, חייבין הם שתגבר עליהם אהבת הש"י על אהבת הבן עד שיצטרכו להביא אותו הם בעצמן לב"ד לסקילה. (רבינו בחיי)

רמז בפרשה – פי יהיה לאיש בן סורר כאן רמז מספר שלושים ג"פ רצופים, **פי** הוא שלושים, **יהיה** הוא שלושים, **ל' של לאיש** הוא שלושים. לומר כי כל ימיו של בן סורר ומורה שבהם אפשר לדנו ולחייבו אינו אלא שלשה חודשים בלבד (סנהדרין סח.). (פענח רוא)

שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים. (כב ז)
שאלה – לכאורה די היה לכתוב **ואת הבנים תקח**, מדוע נכתב **תקח לך**?
תשובה – מובא במדרש (דבר ו ו) **יש מצוות שמתן שכרה עושר ויש מצוות שמתן שכרה כבוד ומה מתן שכרה של מצוה זו שאם אין לך בנים אני נותן לך בנים**. מניין שנאמר **'שלח תשלח את האם'** ומה שכר אתה נוטל **'ואת הבנים תקח לך'**. ואם כן זה נרמז בפסוק שבזכות מצוה זו **ואת הבנים תקח לך יהיו לך בנים**. (מדרש יהונתן)

שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים. (כב ז)
שאלה – מה הטעם שבמצות כיבוד אב ואם בחומש דברים (ה טו) כתיב **כבוד את אביך ואת אמה** כאשר צוה י-הוה א-להיך **למען יאריך ימיה ולמען ייטב לך על האדמה אשר י-הוה א-להיך נתן לך**. נאמר קודם **למען יאריך ימיה ואח"כ ולמען ייטב לך**. ואילו כאן בשילוח הקן נאמר **קודם למען ייטב לך ואח"כ והארכת ימים**. מדוע שינה הסדר. כמו"כ האם ישנם מצות נוספות שבהם יש שכר של אריכות ימים.

תשובה – למדו חז"ל בכיבוד אב ואם דמיירי בעולם הנשמות שהוא עולם שכולו ארוך. ואח"כ בעולם התחיה שהוא עולם שכולו טוב. ומזה למדנו דכאן דכתיב **למען ייטב לך ואח"כ והארכת ימים** דמיירי בעוה"ז. משיה מתחלה היעוד על ההוה ואח"כ על הימים הבאים. והא שייעד הכתוב שכן הרוחני במצות כיבוד אב ואם ושכן הגשמי במצות שילוח הקן. היינו כדי ללמוד מזה על זה. דמצד הסברא מגיע עבור כיבוד אב ואם רק שכן בעוה"ז כיון שהוא מצוה שדעת האדם נותנת על זה. ומצות שלוה"ק רק בעוה"ב שהוא מצוה למעלה מדעת אנושי. כן שכתוב צפון למעלה מהליכות זה העולם. א"כ אם היה כתוב בכבוד אב ואם שכן עוה"ז ובשלוה"ק שכן עוה"ב הייתי אומר דלהפוך לא. משיה כתיב בכבוד אב ואם שכן הרוחני מכל שכן בשלוה"ק. ובשלוה"ק כתיב שכן בעוה"ז מכל שכן בכיבוד אב ואם. **ומזה למדנו כמו כן בכל המצות שיש להם לכל אחד שכן בעוה"ז ובעולם הנשמות ובעולם התחיה.** וכדתנן (משנה חולין יב ה) ומה אם מצוה קלה שיהא פאסר, שאין בה חסרון כיון אִמְרָה תוֹרָה **למען ייטב לך והארכת ימים** קל וחמור על מצות חמורות שבתורה. (העמק דבר) **והארכת ימים בגימטריא בעולם שכולו ארוך** (732 עם הכולל) **למען** בגימטריא קץ (190), תזכו לראות קץ הפלאות כי כל המקיים מצות שילוח הקן זוכה לגאולה. (שפתי כהן)

שאלה – מה הטעם שלא נזכרה אריכות ימים בכל התורה כי אם בשני מצוות אלו, כיבוד אב ואם ושילוח הקן.

תשובה – לפי שאין השלמות נכרת באדם אלא אם עובד את ה' בשתי מידות הפוכות, הן מדת רחמנות והן מדת אכזריות. לפי שאם מצטיין במידה אחת, אין הכרח שיהיה צדיק, רק שכן הוא טבעו, לא כן כשמתנהג בשתי מדות הפוכות גם יחד, אז מוכיח עצמו כעבד נאמן לעשות רצון אביו שבשמים בכל ענין ולא רק לפי אָפִיּוֹ וטבעו. מצות כבוד אב ואם היא רחמנות גדולה במיוחד כאשר באים לעת זקנה ואין להם מקום לנוח, דין הוא שירחם עליהם הבן ויסעדם. מאידך גיסא נתן גם מצוה בדמות אכזרית, מצות שילוח הקן, שנוטל הבנים ומשלח את האם, שזה צער גדול עבורה. משום כך התייחדו שתי מצוות אלו שנזכרה בהם אריכות ימים, לפי שדווקא בצורף שתי המידות הללו יחד מגיע האדם לתכלית השלמות. (פניני הגר"א)

פי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו. (כב ח)

גג הוא מקום גבוה, ורומז שיעשה גבול לגאולה. ואם לא משם תהיה נפילתו **כי יפל הנפל ממנו**, לפני שכן גאון (משלי טז יח). **ולא תשים דמים בביתך.** רמז שלא להכשיל ולהחטיא את הרבים, שחטא הרבים תלוי בו, נמצאת מביא בביתך כל אותן העונשים ודמים. (אוצרות השל"ה)

כמו שהאדם צריך לעשות מעקה לגגו כך יש לו לאדם לעשות מעקה ומעצור לרוחו, שנאמר (משלי כה) **עיר פרוצה אין חומה אין חומה איש אֲשֶׁר אין מעצר לרוחו.** לגגך בגימטריא **בִּלְבָבְךָ**. (56) (רבינו אפרים)

הנה האיש אשר לא יוכל למשול ברצונו, דומה לעיר פרוצה שאין לה חומה לשמור העיר שלא יכנסו בה משחיתים. וזה שלא ישול ברצונו מוכן לרעות רבות מפני הימסור ביד תאוותיו ורצונו, והשליט בתאוותיו הוא כמו חומה לשמור שלא יעלה שם הפורץ מפני תאוותיו ומגונות. (רלב"ג)

פי תבנה בית חדש – רמז כשתשוב בתשובה ותבנה בתי הנפש אשר הרסת **ועשית מעקה** עיקר התשובה לעשות גדר וסיג שלא ליגע באיסור והכל לשמו יתברך, **גִּגְךָ** בגימטריא יהוה-ה (26) שם המיוחד וכשיש גדר **לא תשים דמים בביתך** שלא תפגע באיסור. **כי יפל הנפל** שאם יעבור יהיה **מִמֶּנּוּ** מהסיג. (חומת אנך)

לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו. (כב יא)

שאלה – מה הטעם שאסרה תורה ללבוש שעטנז צמר ופשתים יחדו.

תשובה – לפי שבבית המקדש הפירות נעשית משעטנז, דכתיב (שמות כו לא) **ועשית פרקת תכלת וארגמן ותולעת שני ויש משונר.** פרש"י – פל מין ומין הנה פפול, פכל חוט וחוט, ששה חוטי. **תכלת** הוא צמר צבוע בתכלת. **ויש** הוא פשתן בצבע לבן. הרי **צמר ופשתים יחדו**. ולא רצה קל מין ופשתים בני אדם שישו בו, כמו שצונו בקטורת, ששמה ל לב) **ובמכתנתו לא תעשו כמהו**. וכן אמרו ז"ל (ר"ה כד.) לא יעשה אדם בית שהוא תבנית היכל בכל מדינות, אקסטרך כמו תבנית אולם שבמקדש חצר פגוד עזרה, שלחן בדיוק פגוד שלחן שבמקדש, מנורה בדיוק פגוד מנורה.

דבר אחר לפי שהקריב קין זרע פשתן והבל הביא מבכורות צאנו שהוא מין צמר, ולא רצה הקב"ה שיתחברו יחד לפי שאז נחלקו. (הרא"ש, דעת זקנים) לפי שהרג קין את הבל אחיו שבה על עסקי צמר ופשתים, כי הבל הביא ראשית הגז וקין הביא זרע פשתן, **וישע י-הוה אל הבל, ואל קין לא שעה** (בראשית ד ז) וזרה אפו וקם עליו והרגו, לכך ציוה הקב"ה **לא תלבש שעטנז**. (רבינו אפרים) **וכן** לפי שמשניהם עושים בגדי כהונה לפיכך הזהירם ללבש בחול רק למשטרי בשעת עבודתן. וכן לא נמצא געץ רק בבגד צמר ובגד פשתים, להראות שיש פשע בכלאים. (החזקוני) והרמב"ם ז"ל כתב (ל"ח מב; מורה נבוכים יז) בטעם האיסור, לפי שהיו כומרי עבודה זרה לובשין בזמן ההוא כן. ועדיין מפורסם היום הדבר אצל כומרים שיש במצרים. (החינוך תקנ"א) א"נ טעם האיסור **ע"פ הפשט** – מפני שכל הדברים הנבראים בארץ בין חי בין צומח יש לו כח ומזל למעלה וכל אחד ואחד נברא למינו כי כן יסד המלך יתעלה במעשה בראשית שיהיה כל אחד ואחד למינהו ומי שהוא מרביע או מרכיב שני מינין הרי הוא משנה ומכחיש מעשה בראשית שכתוב שם **למינהו** והוא עושה הפך ה' שרצה להבדיל בין המינין כאלו מראה את עצמו שהוא חושב כי לא יספיקו הנבראים שברא הקב"ה בעולמו והוא רוצה להתחכם ולהוסיף עוד שם מינין מחודשים על כל מה שברא חי העולמים. **ע"פ המדרש** – זה שאמר הכתוב (ישעיה מב) **י-הוה חפץ למען דקדק וגדיל תורה ויגדיר** נתן הקב"ה תורה לישראל כדי להנחילם חיי העולם הבא ולא הניח דבר שלא נתן בו מצוה לישראל, בא לחרוש **לא תחרש בשור ובחמור יחדו**, בא לזרוע **שדה לא תזרע פלאים**, בא לקצור **ולקט קצירך לא תלקט**, בא ללבוש **לא תלבש שעטנז ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך**. **ע"ד הקבלה** – הלובש בגד זה למטה מערוב הכחות העליונים והנה ישראל הוזהרו מהחיבור הזה שהם הפכים כדי להתרחק מרוח הטומאה ולהתקדש ברוח הקודש, ואמר לא יעלה עליך כלומר רוח הטומאה באר כי בלבשו בגד כלאים שעטנז יעלה עליו רוח הטומאה כי הוא חיבור שני הפכים אשר אין חיבורן עולה יפה. (רבינו בחיי – ויקרא יט ט)

לבוש **שעטנז** הוא ממש לבוש השטן בר מינן, וכן **שעטנז** אותיות **שטן עז**. וכן **שוע טנה** נזר ראשי תיבות **שטן**. (אוצרות השל"ה)

כיון שלובשו נעשה יחדיו לחלקו ומנתו שבהתחברם יחד יתחזק כוחו ואונו, וכל הלובש כלאים נחשב לדון ככומר לע"ז רחמנא לצולן. (טעמי המצות)

לא תלבש שעטנז – שמא תאמר אין לי בגדים נאים לכבוד שבת דאית עשה דשבת ודוחה לא תעשה דכלאים, תלמוד לומר **לא תלבש** אותיות **לשבת**, אפילו לשבת. (שפתי כהן)

פי תצא מחנה על איביך ונשמרת מפל דבר רע. (כג י)

ונשמרת מפל דבר רע, מפאן אמר רבי פנחס בן יאיר: אל יתקרה אדם ביום ונבא לידי טומאה בלילה. (כתובות מו.) פרש"י – דסמך ליה **פי יתנה** **בך איש אשר לא יתנה טהור מקרה לילה**.

המקובלים כתבו טעם בזה – דהנה על ידי עבירה נברא מלאך מקטרג כידוע, ועל ידי הרעור עבירה נברא הנשמה של המקטרג, ועל ידי המעשה נעשה גופו, והנה כשמהרהר בעבירה נעשה הנשמה של המקטרג, הנה רודף המקטרג אחריו שיוגמר מעשהו, כי הנה הוא הולך ערום מבלי לבוש, וקרוב הדבר שיבא לידי מעשה עבירה בפועל. ומזה תתבונן במעשה המצות הנה הוא בהיפוך לטובה, כמו שאמרו ז"ל (מלאכי ג טז) **ויקתב ספר זכרון לפני ליראי י-הוה ולחשבי שמו**, אפילו חשב אדם לעשות מצוה, ונאנס, ולא עשה – **מעלה** עליו הפתוב פאילו עשה. (ברכות ו.) כי נשמת המלאך המליץ הנעשה על ידי מחשבת והרהור המצוה עומד עדיין מבל לבוש, ורודף אחריו והביא לידי מעשה בפועל, כי הוא עומד ערום מבלי לבוש, ויש לו מסייעים מרבים ממחשבת המצוה. (בני יששכר אדר ג)

סגולה לבטל הרהורים רעים

כתב החיד"א – שמעתי ממקובל זקן ז"ל שקיבל דטוב לעסוק במסכת **מכות** שהוא בגימטריא **הרהורים** (466) לבטל הרהורים רעים. ואני בעניי שפר קדמי לכוין בשם **ק"ע שט"ו** וכ"כ בספר 'שושן סודות' דאמר בפירוש דלבטל הרהורים זכור שם **ק"ע שט"ו** וינצל. (דבש לפי מערכת ה) ובספר דגל מחנה אפרים (וישב) כתב לצייר לפניו דיוקן של אביו וזה מוליד בו כח קדושה וינצל בזה מיצה"ר ומכל התאוות רעות. (טעמי המנהגים) **ק"ע שט"ו** – מי שדעתו מטורפת עליו או מפני רוח רע או מפני שטן ומזיק. כותבין שם זה ותולין בצוארו ויתרפא. (טעמי המנהגים בשם רזיאל המלאך).

לא תטה משפט גר יתום ולא תחבל בגד אלמנה. (כד יז) תרגום יונתן – לא תצלי דין גיורא ונתמא ונאמלא וכו'.

שאלה – אמאי כתיב גר יתום ולא כתיב 'לא תטה משפט גר יתום', שהרי הכוונה או גר או יתום. וכתרגומי.

תשובה – כתב הרמב"ם (ל"ח פ"ו ה"א) אחד יתום מאב אחד יתום מאם ועד איתמנ נקראים יתומים לענין זה עד שלא יהיו צריכין לאדם גדול להסמך עליו ולא להטפל בהן אלא יהיה עושה כל צרכי עצמו לעצמו כשאר כל הגדולים. לפי זה נראה דגם יתום בחיי האב כגון שאביו ואמו נתגרשו והוא נשאר עם אחד מהם וחסר לו השני דינו כיתום, וכן גר שנתגייר ועודו צריך להוריו אבל אינם אתו דינו כיתום דכקטן שנולד דמי. וי"ל דלכן כתבה התורה **גר יתום** ולא כתבה **גר יתום** משום שהרבה פעמים הגר עצמו כיתום. (טעמא דקרא)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם לחלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
ramnadlan018@gmail.com לקבלת העלון במייל ניתן לפנות לכתובת